

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ПРАВ ЛЮДИНИ

УДК 341.1.8

ГОЛЬБІН М. І.,

здобувач

Інституту держави і права імені В. М. Корецького
Національної академії наук України

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ СТОСОВНО ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ І СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ МОРЯКІВ

Анотація. У статті розглядаються деякі основні міжнародні конвенції, які стосуються питань захисту трудових і соціальних прав моряків, та специфіка їх впливу на законодавство України. А також аналізується відповідність норм законодавства України її міжнародно-правовим зобов'язанням у сфері захисту трудових і соціальних прав моряків.

Ключові слова: міжнародне право, міжнародно-правові зобов'язання, трудові права моряків, соціальні права моряків, захист трудових і соціальних прав.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Міжнародне зобов'язання держави є її правовідношенням зі світовим співтовариством (або з групою суб'єктів міжнародного права, коли йдеться про регіональний правопорядок), відповідно до якого така держава мусить поводитись конкретним чином або утримуватись від певних дій у визначеній сфері відносин.

Зрозуміло, що, коли мова йде про поведінку держави, розуміють діяльність її уповноважених органів чи посадових осіб, які реалізують функції держави на міжнародній арені та в публічних відносинах всередині самої держави. Згідно з класичним поділом влади такими виконавцями міжнародних зобов'язань держави є органи публічної адміністрації (виконавчої влади) у сфері представництва, надання адміністративних послуг та

здійснення адміністративних процедур, судові органи у сфері відправлення правосуддя та законодавець у сфері нормотворчості.

Порядок створення і введення в дію юридичних норм значною мірою стосується дотримання міжнародних зобов'язань держав щодо відповідності таких норм міжнародним стандартам і може бути предметом окремого дослідження, натомість нижче мова йтиме про якість окремих чинних і реально чинних норм національного права та їх узгодженості із зобов'язаннями України стосовно захисту трудових і соціальних прав моряків [1, с. 133-134].

Дослідження таких норм у сфері захисту трудових і соціальних прав моряків, їхньої ролі у вирішенні глобальної проблеми трудових і соціальних прав моряків у світі є актуальною темою, яка має як теоретичний, так і практичний аспект.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми та на які опирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. У сучасній українській юридичній літературі немає комплексних теоретичних досліджень і розробок із проблем міжнародно-правових стандартів захисту трудових прав моряків. З початку 90-х років ХХ століття ця тема досліджується в основному на рівні публікацій в періодичних виданнях. У радянський період ця тема практично не розроблялася. Деякі дослідження міжнародно-правових стандартів захисту трудових і соціальних прав моряків висвітлено у працях таких вчених, як О.М. Шемякін, В.П. Топалов, В.Г. Торський, О.О. Балобанов, М.В. Магрело, О.С. Савич, М.В. Блажиевська та ін.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз деяких основних міжнародних конвенцій, які так чи інакше стосуються питань захисту трудових і соціальних прав моряків, та специфіки їх впливу на законодавство України, а також аналіз відповідності норм законодавства України її міжнародно-правовим зобов'язанням у сфері захисту трудових і соціальних прав моряків.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У трудових відносинах, що складаються у сфері морського транспорту, велике значення має тенденція інтернаціоналізації. Зазначена тенденція привела до усвідомлення необхідності міжнародно-правового регулювання праці моряків. Важливу роль у такому регулюванні відіграє захист трудових прав моряків, який не може бути здійснено за допомогою зусиль лише окремих держав [2, с. 32]. Його ефективність залежить насамперед від сполучення національних засобів із міжнародним співробітництвом на універсальному і регіональному рівнях. Таким чином, створення і дотримання міжнародно-правових стандартів праці моряків стало проблемою міжнародного рівня, рішення якої можливо тільки в межах міжнародного співтовариства [3, с. 250].

Українські моряки переважно перебувають за кордоном, і вся їхня діяльність пов'язана насамперед із перебуванням за межами України.

В цих умовах забезпечення їхніх прав неможливе без застосування положень міжнародного морського права, що робить надзвичайно актуальним приєднання України до важливих міжнародно-правових документів та їх імплементацію в національне законодавство.

Слід зазначити, що чинні в Україні правові норми у сфері захисту прав моряків здебільшого ґрунтуються на актах, прийнятих або ратифікованих ще за часів СРСР. Відповідно до Закону України «Про правонаступництво України» від 12 вересня 1991 р. Україна підтвердила свої зобов'язання за міжнародними договорами, укладеними Українською РСР до проголошення незалежності України, а також те, що Україна є правонаступницею прав і обов'язків за міжнародними договорами Союзу РСР, які не суперечать Конституції України та інтересам республіки [4, с. 4].

Серед головних міжнародних документів у цій сфері – Конвенція про відкрите море 1958 р., яка ратифікована ще у 1960 р. і набрала чинності у 1962 р. Ця Конвенція передбачає, зокрема, що судно має національність тієї держави, під прапором якої воно має право ходити (ст. 5). При цьому між цією державою і цим судном має існувати реальний зв'язок, який полягає у тому, що держава має ефективно здійснювати свою юрисдикцію і контроль над цим судном у технічній, адміністративній і соціальній галузі. Відповідно до ст. 10 Конвенції кожна держава зобов'язана вживати необхідних заходів для забезпечення безпеки на морі суден, що ходять під її прапором, зокрема стосовно умов праці екіпажів з урахуванням міжнародних актів, що стосуються питань праці й підлягають застосуванню [5].

Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 р. [6] ратифікована Україною 3 червня 1999 р. (набула чинності для нашої держави 27 липня 1999 р.) й у багатьох аспектах охопила питання, що врегульовуються Конвенцією про відкрите море 1958 р., зокрема визначення піратства (ст. 101).

Конвенція 1982 р. є унікальним комплексним документом міжнародного права, який ще називають «конституцією океанів», складається з 320 статей і 9 додатків. Конвенція врегульовує правовий режим світових океанів і морів, встановлює правила, що врегульовують усю діяльність в океанах і використання їхніх ресурсів, зокрема судноплавство і повітряні польоти, розвідку й видобуток мінералів, риболовство і перевезення.

У Конвенції міститься теза про те, що всі проблеми, пов'язані з океанічним простором, тісно взаємопов'язані та мають розглядатися комплексно. Конвенція являє собою єдиний документ, який поєднує кодифікацію традиційних правил використання океанів, а також норми, що врегульовують нові проблеми, які виникають у цій сфері [7, с. 5].

Міжнародна морська організація (далі – ММО) є одним із визначальних центрів розробки міжнародного морського права. У рамках ММО розроблено 34 базові конвенції (угод). Разом із Конвенцією про ММО загальною кількістю таких угод становить тридцять п'ять. Додавши до конвенцій

(угод) поправки і додатки, які потребують схвалення, загальна кількість інструментів, розроблених ММО, сягає 60.

Україна є учасницею 19 базових конвенцій (угод) ММО. Всього ж Україна бере участь у 32 інструментах, які розроблені ММО: конвенціях (угодах), а також поправках до них.

Одним з основних міжнародних нормативних актів у сфері безпеки мореплавства є Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі 1974 р. (далі – СОЛАС-74), ухвалена в рамках Міжнародної морської організації. Перший її варіант було розроблено в 1924 році, наступні – у 1929, 1948, 1960, 1974 роках.

У 1960 році ММО скликала Конференцію про ухвалення Конвенції з охорони людського життя на морі. Конвенція визначила перелік вимог до: конструкції суден; рятувальних засобів; радіозв'язку, включаючи радіотелеграфні і радіотелефонні установки; безпеки мореплавства при перевезеннях зерна, небезпечних вантажів, експлуатації суден з ядерними енергетичними установками; огляду суден [8, с. 88].

Конвенцію було змінено та доповнено Протоколом 1978 року та поправками, прийнятими Генеральною асамблеєю ІМО. Вона набрала чинності 25 травня 1980 року. У лютому 1988-го було ухвалено Протокол 1988 року до неї, що запровадив гармонізовану систему огляду та оформлення свідоцтв відповідно до вимог СОЛАС, Конвенції про вантажну марку та Конвенції МАРПОЛ 73/78, згідно з якою огляд судна здійснюється за можливістю одразу й комплексно. 1988 року також ухвалено Додаток до Конвенції стосовно введення ГМССБ для забезпечення термінової передачі та приймання сигналів лиха, навігаційних та метеорологічних попереджень. Україна є стороною СОЛАС-74, Протоколу 1978 року до СОЛАС у порядку правонаступництва. Вона також прийняла поправки 1981, 1989 та 1990 років і Протокол 1988 року до Міжнародної конвенції про охорону людського життя на морі 1974 року.

СОЛАС та протоколи до неї передбачають право вибору державами способу висловлення згоди на обов'язковість норм зазначених міжнародних документів: підписання з наступними ратифікацією, ухваленням чи затвердженням, або підписання без зазначеного наступного схвалення, або приєднання. Україна висловила свою згоду на поправки 1981, 1989 та 1990 років і Протокол 1988 року до СОЛАС шляхом їх ухвалення, а рішення про це ухвалене Кабінетом Міністрів України [9, с. 119].

Основна мета СОЛАС-74 – визначення мінімальних стандартів із конструкції, устаткування та плавання суден для забезпечення безпеки мореплавства. Конвенція покладає на держави обов'язок здійснювати огляд кожного судна посадовими особами уряду або визнаної ним організації. Після перевірки та огляду суднам видають відповідні свідоцтва, що визнаються іншими державами – учасницями Конвенції та мають однакову силу. Кожне судно, що перебуває в порту іншої держави – учасниці СОЛАС, підлягає контролю з боку держави порту, мета якого полягає в перевірці наяв-

ності дійсних посвідчень, після чого судну дозволяється або забороняється вихід у море. Відповідно до СОЛАС кожна держава зобов'язується проводити розслідування будь-якої аварії, що сталася з будь-яким з її суден. Інформація про результати такого розслідування має передаватися до ММО.

Після приєднання у 1996 р. до Конвенції STCW'78 в Україні було вжито низку заходів щодо створення системи та задіяння механізму підготовки та дипломування моряків відповідно до стандартів Конвенції STCW'78. Україна опинилася у списку держав, які повністю виконують вимоги Конвенції STCW'78, які складає Комітет з безпеки на морі ММО (Правило I/7 Додатку до Конвенції STCW'78).

Варто зазначити, що норми міжнародного права створюють права й обов'язки тільки для суб'єктів міжнародного права. Органи державної влади та інші суб'єкти, що перебувають на території держави, загалом безпосередньо нормам міжнародного права не підпорядковуються. Реалізація міжнародних зобов'язань на внутрішньодержавному рівні здійснюється шляхом імплементації (входження норм міжнародного права в норми внутрішньодержавного права), яка застосовується Україною у формі загальної трансформації, про що свідчать положення Конституції України, згідно зі ст. 9 якої міжнародні договори є частиною національного законодавства України [10, с. 141].

Це також впливає і з Закону України від 29 червня 2004 р. «Про міжнародні договори України» (далі – Закон від 29.06.2004 р.), відповідно до якого чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства (ст. 19) [11, с. 121].

При цьому варто звернути увагу на питання автентичності текстів міжнародних договорів, які застосовуються в Україні, зокрема в процесі підготовки, підвищення кваліфікації та дипломування моряків. Відповідно до ст. 17 Конвенції STCW'78 вона складена в одному примірнику англійською, іспанською, китайською, російською та французькою мовами, причому усі тексти є рівно автентичними.

Як зазначає О.О. Балобанов, згідно з чинним законодавством Конвенція STCW'78 є частиною національного законодавства України, але її автентичний текст українською мовою відсутній. Вона не була опублікована в жодному з офіційних видань України, оскільки питання публікації міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких дала Верховна Рада України, законодавчо не врегульовано. Дія Указу Президента України від 10 червня 1997 р. № 503/97 «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності» на міжнародні договори не поширюється [12].

Тому сьогодні використовується здебільшого неофіційний текст Конвенції STCW'78, не існує навіть стабільного перекладу її назви, яка у дослівному перекладі з англійської мови має назву «Міжнародна кон-

венція про стандарти підготовки, дипломування моряків і несення вахти» (International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers, 1978, STCW'78), а в українській і російській морській літературі йменується Міжнародною конвенцією про підготовку і дипломування моряків та несення вахти [13], тобто опущене визначальне слово – «стандарти».

Тільки у 2004 р., з ухвалення м Закону від 29.06.2004 р. закріплено, що невід'ємною частиною закону про ратифікацію міжнародного договору є текст міжнародного договору (ст. 9), а також встановлено, що чинні міжнародні договори України публікуються українською мовою в «Зібранні чинних міжнародних договорів України» та інших офіційних друкованих виданнях України. Офіційний переклад багатосторонніх міжнародних договорів України українською мовою здійснює Міністерство закордонних справ України в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України (ст. 21).

Деякими авторами висловлюється думка про доцільність відповідно до Конвенції STCW'78 розробити та прийняти державні правила підготовки та дипломування моряків, несення вахти та комплектування суден екіпажами. Ці правила повинні містити всі вимоги стосовно моряків і поряд із національними враховувати вимоги міжнародних конвенцій. Але законодавством України Конвенція STCW'78 вже визнана частиною національного законодавства і необхідності ухвалення інших правил немає. Існує нагальна потреба в офіційному перекладі Конвенції STCW'78 українською мовою та її публікації в одному з офіційних видань України.

В Україні склалася розгорнута система підготовки висококваліфікованих морських спеціалістів. Однак важливими факторами, що забезпечують гідне становище українських моряків на міжнародному ринку праці, є відповідність їхньої підготовки міжнародним вимогам (стандартам), які пред'являються до національної системи підготовки та дипломування моряків, та систематизація законодавства у цьому напрямі [14, с. 122].

У ході виконання вимог Конвенції STCW'78 та Конвенції ООН з морського права 1982 року Україною вже вжито низки заходів (насамперед це розроблення та ухвалення актів законодавства) щодо створення системи та за діяння механізму належної підготовки, підвищення кваліфікації та дипломування моряків. Цих заходів було здійснено задля внесення України до списку держав, що повністю виконують вимоги Конвенції STCW'78. Надані Україною документи були прийняті в ММО та виявилися достатніми для ухвалення рішення про виконання Україною вимог Конвенції STCW'78 (за винятком Правила I/8, документи щодо виконання його положень від України не надавалися).

Отже, сьогодні законодавче та організаційне забезпечення впровадження міжнародно-правових стандартів підготовки та дипломування моряків в Україні ще далеке від досконалості, але неможливо лишити поза увагою досвід дев'ятирічної роботи з упровадження вимог Конвенції

STCW'78 та неодмінні досягнення, що стали запорукою внесення України до списку країн, що повністю виконують вимоги Конвенції STCW'78.

Європейським агентством із морської безпеки (EMSA) за дорученням Єврокомісії з 17 по 28 травня 2013 р. було проведено інспектування української системи морської освіти, підготовки та дипломування, що проводилося відповідно до правила 1/10 Конвенції [15, с. 32]. Конвенція була адаптована до законодавства ЄС Директивою 2008/106/ЄС про мінімальний рівень підготовки моряків. Ця директива визначає європейську систему визнання сертифікатів та вимоги з проведення оцінки відповідності для країн – не членів ЄС [16].

Відповідно до цієї перевірки Україна підтвердила на європейському рівні свій статус держави, яка повною мірою виконує вимоги Міжнародної конвенції про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року. Відповідне офіційне повідомлення про підтвердження продовження визнання України Євросоюзом було направлено на адресу Мінінфраструктури директором Генерального директорату з мобільності і транспорту Європейської Комісії Ф. Карамітосом.

Безумовно, далі слід звернути увагу на міжнародно-правові стандарти захисту прав моряків, розробкою яких з часу свого створення у 1919 р. займається Міжнародна організація праці (далі – МОП). Конвенціями МОП регулюються питання зайнятості моряків, мінімальних стандартів на торговельному флоті, професійного навчання, працевлаштування та умов допуску до роботи, репатріації, оплати праці, робочого часу, безпеки, медичного та побутового обслуговування, а також соціального забезпечення.

Загальна кількість морських конвенцій МОП – 36, Україна є учасницею лише 8 [17, с. 19-26].

Крім того, Україна, на жаль, не застосовує низку документів щодо захисту прав моряків, розроблених МОП. Зокрема, Україною так і не були ратифіковані Конвенція МОП № 71 про пенсії морякам, Конвенція МОП № 91 про оплачувані відпустки морякам, Конвенція МОП № 134 про запобігання виробничим нещасним випадкам серед моряків, Конвенція МОП № 165 про соціальне забезпечення моряків та низка інших важливих міжнародних актів. Провадження Омбудсмена України свідчать, що моряки, які були працевлаштовані на судна через посередницькі структури, фактично виявляються беззахисними в умовах, коли брутально порушуються їхні трудові, соціально-економічні та особисті права.

Фактично моряки не мають правового поля для відстоювання своїх прав перед чиновниками іншої держави, зарубіжними судовласниками.

Запобігти подібному можна було б шляхом ратифікації Україною Конвенції МОП № 179 про найм та працевлаштування моряків 1996 р., на чому неодноразово наголошувала Уповноважений з прав людини, зокрема у своїй спеціальній доповіді «Стан дотримання та захисту прав громадян України за кордоном», представленій Верховній Раді України 4 квітня 2003 р. Проте своєчасно це не було зроблено, і така можливість була втрачена.

Як відомо, Україна вже є учасником трьох основних конвенцій, що можуть забезпечити захист прав моряків. Це Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі 1974 року (SOLAS), Конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року (STCW'78) і Міжнародна конвенція щодо запобігання забрудненню з суден 1973 року (MARPOL). Однак Україна досі не ратифікувала Конвенцію «Про працю в морському судноплаванні» 2006 р. (далі – MLC 2006).

На нашу думку, ратифікація Україною Конвенції МОП «Про працю в морському судноплаванні» (MLC 2006) є важливим варіантом розв'язання низки соціально-економічних проблем моряків, оскільки ця Конвенція передбачає механізми соціального захисту моряків і створення системи обов'язкового страхування, зобов'язує судовласників сумлінно укладати контракт, легалізувати зарплату, виплачувати в разі необхідності компенсації сім'ям моряків.

Україна посідає четверте місце у світі за кількістю офіцерів на світовому морському ринку праці, загалом у морі працює 1,2 млн. чоловік різних національностей. Конвенція «Про працю в морському судноплаванні» (MLC 2006) є одним з основних зведених документів цієї сфери. Ухвалена в лютому 2006 р. на засіданні Міжнародної організації праці, вона включила в себе 38 морських спеціалізованих конвенцій. Документ встановлює мінімальні вимоги і стандарти до всіх аспектів праці моряків. У ньому відображені питання робочого часу і відпочинку моряків, їх зайнятості та соціального забезпечення, харчування та охорони здоров'я, а також соціально-побутового обслуговування. 20 серпня 2013 р. Конвенція «Про працю в морському судноплаванні» (MLC 2006) набула чинності. На кінець серпня 2013 р. її ратифікували 46 держав з сумарним тоннажем флоту більше 76% від загальносвітового [18].

Як зазначає А.В. Іванова, «поява Конвенції MLC 2006 р. ставить нашу державу перед дилемою: ратифікувати її і тим самим підтвердити свою прихильність щодо розвитку з міжнародних стандартів чи відмовитися від цього. Ратифікація Конвенції MLC 2006 р. міститься не в погодженому тексті, а в розробці на національному рівні всього комплексу правових, організаційних, економічних та інспекційних механізмів, які забезпечать дотримання викладених вимог» [19].

Забезпечення безпеки судноплавання та проведення перевірок суден сьогодні здійснюється згідно з міжнародними зобов'язаннями за умови застосування так званих інструментів Міжнародної морської організації, серед яких Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року з урахуванням Манільських поправок 2010 року, які набрали чинності для України 1 січня 2012 року, та Резолюція А.1047(27) ММО, ухвалена ММО у грудні 2011 року.

Аналіз норм Конвенції МОП 2006 року свідчить про створення в межах цього глобального міжнародного акта системи комплексного контролю з боку держави прапора судна, держави порту і держави-резидента. Конвен-

ція МОП 2006 року передбачає урахування національних обставин і певну гнучкість у застосуванні норм зазначеної Конвенції з метою поступового покращення захисту моряків шляхом урахування конкретної ситуації.

Питання соціального захисту є невід'ємною складовою частиною прав людини взагалі, а Конвенція МОП 2006 року приділяє особливу увагу формуванню соціальних стандартів на міжнародному морському ринку праці.

Висновки. Сучасне національне законодавство не повною мірою визнає той очевидний факт, що міжнародний морський ринок праці дуже специфічний і Україна на ньому відіграє важливу роль. Зокрема, у законодавстві України відсутня спеціальна регламентація найму та працевлаштування моряків під прапором іноземних держав, не містяться вимоги щодо сприяння роботодавцем переказу коштів утриманням моряка. Запроваджені в цій сфері механізми обов'язкового страхування, внески у яке мають робити роботодавці або роботодавці спільно із робітниками, щодо осіб, які працюють за кордоном, або не передбачено, або не забезпечено належними механізмами. В Україні відсутня спеціальна процедура портового контролю щодо дотримання стандартів праці моряків. Чинним законодавством не передбачена також процедура сприяння репатріації моряків, які проходять службу на суднах під іноземним прапором, що заходять у національні порти або проходять через її територіальні чи внутрішні води, а також їх заміну на борту судна.

По-третє, залишається неврегульованим питання щодо скарг моряків. Формально відповідні скарги можна подавати до органів транспортної прокуратури та у форматі позовів – до відповідних судів загальної юрисдикції. Конфіденційність таких скарг та інформування про них МОП у вітчизняному законодавстві не передбачена; подання скарги або позову за загальним правилом в Україні не зумовлюють арешту або затримання судна. У підзаконних актах такі процедури не передбачені.

По-четверте, прогалини в національному законодавстві з регулювання відносин, пов'язаних із наймом, працевлаштуванням та захистом соціально-економічних прав моряків, треба долати насамперед за допомогою ратифікації міжнародно-правових актів з наступною імплементацією їхніх норм у національне законодавство України. На сьогодні таким міжнародно-правовим актом є Конвенція МОП (MLC-2006).

Приєднання України до цієї конвенції буде одним із показників шляху країни до євроінтеграції. Це дасть можливість суднам під прапором України здійснювати рейси до усіх країн світу за умови дотримання вимог Конвенції МОП (MLC-2006). Крім того, приєднання до Конвенції допоможе з часом підвищити стандарти рівня зарплати моряків, а також стимулювати розвиток суднобудування України.

Література:

1. Магрело М.В. Окремі питання дотримання Україною міжнародно-правових зобов'язань за Європейською конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод на рівні адміністративного процесуального законодавства /

- М.В. Магрело // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2013. – № 1. – С. 132-135.
2. Мельников Н. Правовое регулирование и рынок труда моряков / Н. Мельников // Судходство. – 2007. – № 6. – С. 32.
  3. Тішко Д.А. Міжнародно-правові стандарти регулювання праці моряків / Д.А. Тішко // Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць / гол. ред.: С.В. Кивалов ; Одеська нац. юрид. акад. – О. : Юрид. літ., 1997. – Вип. 57. – 2011. – С. 250-255.
  4. Спеціальна доповідь уповноваженого Верховної ради України з прав людини «Стан дотримання та захисту прав моряків України» – К., 2012.
  5. Апаров А.М. Питання захисту прав моряків України / А.М. Апаров, О.П. Єлезаров // Водний транспорт: збірник наукових праць. – Випуск № 2(17). – С. 240. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.maritime.kiev.ua/vipusk-2-17/>.
  6. Конвенция Организации Объединенных Наций по морскому праву от 10 декабря 1982 года / Конституция для океанов (UNCLOS'82) : [учеб.-метод. пособие] / сост.: Е.В. Додин, С.А. Кузнецов ; под ред. С.В. Кивалова // Библиотека журнала «Торговое мореплавание» (Серия: Правовое регулирование торгового мореплавания). – 1998 – № 3/II. – 250 с.
  7. Спеціальна доповідь уповноваженого Верховної ради України з прав людини «Стан дотримання та захисту прав моряків України» – К., 2012.
  8. Міжнародні організації, конвенції та багатосторонні угоди в галузі транспорту : в 4 т. Т. 4 Морський і річковий транспорт : [навчальний посібник] / за ред. А.М. Редзюка, І.В. Морозової. – К. : ДП «ДержавтотрансНДІпроект», 2009. – 216 с.
  9. Блажиевська М.В. Імплементация норм міжнародного морського права: правова теорія і практика України : дис. ... канд. юрид. наук / М.В. Блажиевська. – К., 2005.
  10. Конституція України : прийнята п'ятою сесією Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
  11. Балобанов О.О. Правові основи підготовки, працевлаштування та праці моряків / О.О. Балобанов, Н.О. Балобанова – О. : Фенікс, 2011. – 200 с.
  12. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності : Указ Президента України від 10 червня 1997 р. № 503/97 // Урядовий кур'єр. – 1997. – № 107-108.
  13. Международная конвенция о подготовке и дипломировании моряков и несении вахты 1978 года (ПДМНВ-78) с поправками (консолидированный текст) = International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers, 1978 (STCW'78), as amended (consolidated text): – СПб: ЗАО ЦНИИМФ, 2002.
  14. Балобанов О.О. Правові основи підготовки, працевлаштування та праці моряків / О.О. Балобанов, Н.О. Балобанова – О. : Фенікс, 2011. – 200 с.
  15. На шляху інтеграції України до ЄС / Інформаційний бюлетень з євроінтеграційних питань. Кабінет Міністрів України. – 2013. – № 4.
  16. CETS. – No. 163. – European Treaty Series /163.
  17. Савич О.С. Порівняльно-правовий аналіз положень Конвенції про працю у морському судноплаванні 2006 року та національного законодавства з питань соціального захисту моряків / О.С. Савич // Митна справа. – № 6. – 2010.

18. Імплементация Конвенції МОП «Про працю в морському судноплаванні» в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.onma.edu.ua/prelize/20131025_ua.php.
19. Іванова А.В. Правовий аналіз Конвенції про працю у морському судноплаванні 2006 року та національного законодавства з питань працевлаштування моряків / А.В. Іванова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eastwave.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=309&Itemid=473.

Гольбин Н. И. Международно-правовые обязательства Украины по защите трудовых и социальных прав моряков

Аннотация. В статье рассматриваются некоторые основные международные конвенции, касающиеся вопросов защиты трудовых и социальных прав моряков, и специфика их влияния на законодательство Украины, а также анализируется соответствие норм законодательства Украины ее международно-правовым обязательствам в сфере защиты трудовых и социальных прав моряков.

Ключевые слова: международное право, международно-правовые обязательства, трудовые права моряков, социальные права моряков, защита трудовых и социальных прав.

Golbin N. International legal obligations of Ukraine concerning the protection of labour and social rights of the seafarers

Summary. In the modern Ukrainian legal literature there are no complex theoretical researches and developments on issues of international legal standards of the protection of labour rights of the seafarers.

From the beginning of the 90th years of the 20th century this subject has been explored mainly on the basis of periodical publications. During the Soviet period this subject hardly was developed. Researches of such standards in the area of the protection of labour and social rights of the seafarers, their role in securing global issues of the labour and social rights of the seafarers in the world is an actual topic which has both theoretical and practical aspect. Modern national legislation doesn't fully recognize the obvious fact that international labour market in maritime industry is rather specific and Ukraine plays an important role on it. In labour relations, which arise in the area of maritime transport, internationalization is very important. The pointed tendency led to the awareness of the need of the international legal regulation of the labour of the seafarers. The main role in such regulation plays the protection of the labour rights of the seafarers which cannot be performed through efforts of individual States. Its efficiency depends first of all on joining the national means to the international collaboration at the universal and regional level. Thus creation and observance of the international legal labour standards of the seafarers became the issue at the international level, which can be solved only within the framework of the international collaboration.

The article presents some main international conventions focusing on issues of the protection of labour and social rights of the seafarers, and specificity of their influence on Ukrainian legislation. Also the compliance of Ukrainian legislation with its international legal obligations in the area of the protection of labour and social rights of the seafarers is analysed.

Key words: international law, international legal obligations, labor rights of seafarers, seafarers' social rights, protection of labor and social rights.